

Opinnäytetyö

Sairaanhoitaja

Hoitotyön koulutusohjelma

2016

Ruusu Katja & Sinisalo Miia

PERHEHOITOTYÖN KÄYTÄNNÖT TUKIKOTI SYLISSÄ

– Toimintaohje ohjaajille

OPINNÄYTETYÖ (AMK / YAMK) | TIIVISTELMÄ

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU

Hoitotyön koulutusohjelma | Sairaanhoidaja

2016 | Sivumäärä 32+1

Korhonen Joonas

Ruusu Katja & Sinisalo Miia

PERHEHOITOTYÖN KÄYTÄNNÖT TUKIKOTI SYLISSÄ

- Toimintaohje ohjaajille

Opinnäytetyön tarkoituksena oli laatia yhtenäinen toimintaohje lastenkoti Tukikoti Sylin ohjaajille kahteen eri yksikköön, Turkuun ja Kaarinaan. Tarve toimintaohjeen laatimiselle nousi Tukikoti Sylin johtajalta. Toiminnallisen opinnäytetyön tuotoksena syntyi kirjallinen toimintaohje, jossa ohjeistetaan Tukikoti Sylin perhehoitotyön toteutumisen prosessi lapsen tulotilanteesta kasvatus- ja hoitosuunnitelman laadintaan 12 viikon ajanjaksossa.

Toimintaohjeen laatimista varten perehdyttiin lastensuojelua ja perhetyötä käsittelevään kirjallisuuteen ja Tukikoti Sylin toimintaan. Opinnäytetyön teoriaosassa kuvataan erilaisia käsitteitä perheestä ja perhehoitotyöstä sekä tarkastellaan lastensuojelun lainsäädäntöä ja esitellään Tukikoti Syli opinnäytetyön toimintaympäristönä.

Kirjallisuuden lisäksi saatiin tietoa Tukikoti Sylin toiminnasta henkilökunnalle järjestetyssä ryhmätapaamisessa, josta saatua tietoa hyödynnettiin toimintaohjeen laatimisessa. Henkilökunta osallistui toimintaohjeen laatimiseen ja arviointiin koko opinnäytetyöprosessin ajan. Toimintaohje jää vain Tukikoti Sylin käyttöön, mutta opinnäytetyön raportti on kaikkien luettavissa.

ASIASANAT:

Perhe, Perhehoitotyö, Perhetyö, Lastensuojelu

BACHELOR'S THESIS | ABSTRACT

TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Degree programme in Nursing | Nursing

2016 | Number of pages: 32+1

Korhonen Joonas

Ruusu Katja & Sinisalo Miia

PRACTICES OF THE FAMILY NURSING AT SUPPORTHOME LAP

- Code of conduct for directions

The purpose of this bachelors thesis was to draw up an unitary code of conduct for support home Syli's two posts located in Turku and Kaarina. Need for this directive came from the manager of support home Syli. The code of conduct has directions for practises of the family nursing progress from child's entry situation to raising and nurture plan for time period of 12 weeks.

As preparation we familiarised with literature concerning the child protection legislation and family nursing and with procedure of support home Syli. The theoretical part of this thesis describes the different concepts of family and family nursing. It also examines the child protection legislation and presents support home Syli as the operating environment for this thesis.

In addition to literature we obtained information from a group meeting we organised for the staff of support home Syli. That information was later used in the code of conduct. Staff involved in making of the code of conduct and the valuation through out the process. Click here to enter text. The purpose of this bachelors thesis was to draw up an unitary code of conduct for support home Syli's two posts located in Turku and Kaarina. Need for this directive came from the manager of support home Syli. The code of conduct has directions for practises of the family nursing progress from child's entry situation to raising and nurture plan for time period of 12 weeks.

As preparation we familiarised with literature concerning the child protection legislation and family nursing and with procedure of support home Syli. The theoretical part of this thesis describes the different concepts of family and family nursing. It also examines This code of conduct will stay only for support home Syli to use but the report of the bachelor thesis is readable by everyone.

KEYWORDS:

Family, Family nursing, Family work, Child protection

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	6
2 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITTEET	8
3 KIRJALLISUUSHAKU	9
4 PERHEEN MÄÄRITELMÄ	10
4.1 Lain määritelmä perheestä	10
4.2 Yhden vanhemman perhe	10
4.3 Uusperhe	10
4.4 Sateenkaariperhe	11
4.5 Maahanmuuttajataustainen perhe	11
5 PERHEEN KANSSA TEHTÄVÄ TYÖ	12
5.1 Perhetyön määritelmä	12
5.1.1 Perhetyön tavoitteet	12
5.2 Perhehoitotyön määritelmä	13
5.2.1 Perhehoitotyön tavoitteet	14
6 LASTENSUOJELUN LAINSÄÄDÄNTÖ JA SIJAISHUOLLON ASIAKASPROSESSI	15
6.1 Lainsäädäntö	15
6.2 Sijaishuollon asiakas-, hoito- ja kasvatussuunnitelman laatiminen	16
6.2.1 Asiakassuunnitelma	16
6.2.2 Hoito- ja kasvatussuunnitelma	17
6.3 Omahoitajuus ja moniammatillinen yhteistyö	18
6.3.1 Omahoitajuus	18
6.3.2 Moniammatillinen yhteistyö	19
7 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTTAMINEN	20
7.1 Toimintaympäristön esittely	20
7.2 Toiminnallinen opinnäytetyö ja tuotoksen laatiminen	21
7.3 Taustatietojen keruu henkilökunnalta	22
7.4 Valmis toimintaohje	23
8 EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS	24

9 POHDINTA JA JOHTOPÄÄTÖKSET	27
LÄHTEET	30

LIITTEET

Liite 1. Ryhmätapaamisen aiheet

1 JOHDANTO

Lapsen sijaishuollossa on monia eri muotoja, muuan muussa perhehoito, ammatillinen perhekoti, laitoshuolto tai muu lapsen tarpeiden mukainen sijoitusmuoto (Saastamoinen, 2010, 8). Työssämme käsitellään lapsen sijoittamista laitoshuoltoon ja hyvään vastaanottoon laitoksessa. Sijaishuoltopaikan valinnassa ei ole lapsen iällä lähtökohtaisesti merkitystä, vaan kyse on aina lapsikohtaisesta harkinnasta. Sijaishuoltopaikaksi on aina valittava se, joka on lapsen edun, yksilöllisten tarpeiden ja kehityksen kannalta paras (Saastamoinen, 2010, 8).

Tukikoti Syli on yksityinen lastensuojelulaitos, jolla on yksiköt Kaarinassa ja Turussa. Tukikoti Syli on tarkoitettu alle 18-vuotiaille lapsille ja nuorille. Se toimii sijaishuoltopaikkana, jonne lapset tulevat avohuollon tukitoimena tai huostaan otettuna.

Opinnäytetyön sisältöön kuuluu teoriaosuus, jossa käsitellään ja pohditaan mikä on perhehoitotyön merkitys lastenkodissa. Opinnäytetyön toiminnallinen osuus on toimintaohje Tukikoti Sylin henkilökunnalle. Tukikoti Sylin toiveesta toimintaohje jää vain heidän käyttöönsä.

Teoria osuudessa on kerrottu käytetyt kirjallisuusmateriaalit, joista teoria osuus koostuu. Olemme määrittäneet myös perheiden eri käsitteet sekä miten lain näkökulmasta perhe määritellään. Käsittelemme työssä perhehoitotyötä sairanhoidajan näkökulmasta sekä sitä, miten lastensuojelu toteutuu hoitotyössä.

Toimintaohjetta ohjaajille tehdessämme tarvitsimme Tukikoti Sylin ideoita ja ajatuksia lähteä toteuttamaan juuri heille suunnattua ohjeistusta. Toteutimme tämän ryhmätapaamisperiaatteella, osallistumalla heidän yhteiseen kuukausipalaveriin. Teimme kysymykset ryhmätapaamiseen yhdessä Tukikoti Sylin Kaarinan yksikön johtajan kanssa, jotta kysymykset palvelevat mahdollisimman hyvin heitä ja tukevat toimintaohjeen tekemistä.

Opinnäytetyön keskeisiä käsitteitä ovat perhe, perhehoitotyö, perhetyö ja lastensuojelu.

2 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITTEET

Opinnäytetyön tarkoituksena oli koota toimintaohje ohjaajille Tukikoti Syliin. Opinnäytetyön idea tuli Tukikoti Sylin johtajalta, meidän ollessa siellä työharjoittelussa. Tartuimme ideaan mielellämme, koska aihealue oli meille uusi ja toi haastetta toteuttaa työtä. Tukikoti Sylissä perhehoitotyötä on tehty jo pitkään, mutta heillä ei ole aiemmin ollut yhtenäistä kirjallista ohjeistusta perhehoitotyön aloittamisesta. Toimintaohjeistus toimii runkona perhehoitotyön toteuttamisessa, vaikka jokaisen perheen kanssa perhehoitotyö räätälöidään yksilöllisesti. Opinnäytetyö sisältää teoria osuuden sekä kansion, jossa on runko perhehoitotyön aloittamisesta Tukikoti Syliin. Tukikoti sylin toiveesta toimintaohje jäi vain heidän käyttöönsä.

Toimintaohjeen tavoitteena oli kehittää Tukikoti Syliin yhtenäiset käytännöt huostaan otettujen lasten tai nuorten saapuessa laitokseen. Aloitimme toteuttamisen ensin pitämällä ryhmätapaamisen Tukikoti Sylin Kaarinan yksikköön. Kysymykset laadimme yhdessä Tukikoti Sylin Kaarinan yksikön johtajan kanssa. Haastattelimme työntekijöitä, jotta saimme heidän mielipiteitään ja mietteitään opinnäytetyön toteutukseen. Haastattelun tuloksien perusteella lähdimme kehittämään yhtenäistä käytäntöä ja ajatusmallia ohjaajille suunnattua ohjeistusta varten.

Opinnäytetyötä ohjaavat kysymykset:

1. Mitä on perheen kanssa tehtävä hoitotyö?
2. Mitkä käytänteet ovat hyviä perhetyössä?
3. Mitä on perhetyö lastensuojelulaitoksessa?

3 KIRJALLISUUSHAKU

Teoriapohjaa työhömmme haimme erilaisin menetelmin hakukoneita ja manuaalisia menetelmiä apuna käyttäen. Tietoa haettiin eri tietolähteistä kuten Medic, Chinahl, Aura, Theseus sekä Google scholar. Tietoa hakiessamme Medicin ja Auran kautta emme kuitenkaan löytäneet sopivia lähteitä työhömmme. Mielestämme parhaimmat lähteet löysimme manuaalisen haun avulla kirjastosta tai Googlen sekä Google scholarin kautta. Tiedonhaussa käytimme seuraavia hakusanoja: perhe, perhetyö, perhehoitotyö, lastensuojelu, family, family work, family nursing, child protection.

Työn edetessä teorian tietoa opinnäytetyön aiheeseen liittyen kertyi aina vain lisää ja pohdimmekin useaan otteeseen, mikä kaikki tieto on työmme kannalta hyödyllistä sekä mitä työhön ei kannata sisällyttää. Työn yksi suuri kulmakivi oli myös se, ettei siihen tulisi liikaa sosiaalialaan liittyviä asioita sekä, että työssä tulisi esille sairaanhoitajan näkökulma perhetyöhön, perhehoitotyöhön sekä lastensuojeluun liittyen.

Tietokanta/Tietolähde	Hakusana(t)	Käytettyjen lähteiden määrä
Medic	Perhe, Perhetyö, perhehoitotyö, lastensuojelu	0
Aura	Perhe, Perhetyö, perhehoitotyö, lastensuojelu	0
Google/Google Scholar	Perhe, Perhetyö, perhehoitotyö, lastensuojelu, Family, Family work, Family nursing, Child protection	14
Oma manuaalinen haku	Perhe, Perhetyö, perhehoitotyö, lastensuojelu	11

4 PERHEEN MÄÄRITELMÄ

4.1 Lain määritelmä perheestä

Suomen lain mukaan perheen muodostaa yhdessä asuva avio- tai avoliitossa olevat tai parisuhteensa rekisteröineet henkilöt ja heidän lapsensa. Perheen muodostavat myös jompikumpi vanhemmista lapsineen tai avio- ja avopuolisot sekä parisuhteensa rekisteröineet henkilöt, joilla ei ole lapsia. Asuntoloissa asuvat perheet kuuluvat perheväestöön, kun taas laitoksissa kirjoilla asuvat henkilöistä ei muodosteta perhettä. Perheessä voi olla korkeintaan kaksi peräkkäistä sukupolvea. Asuntokunnassa olevat useammat sukupolvet lasketaan nuorimasta lähtien, esimerkiksi jos lapsensa perheen kanssa asuu anoppi, jää hän perheeseen kuulumattomaksi, ellei hänen kanssaan asu myös puoliso, jotka muodostavat erillisen perheen. Lapsiperheitä ovat perheet, joissa asuu kotona vähintään yksi alle 18-vuotias lapsi (Tilastokeskus, 2015).

4.2 Yhden vanhemman perhe

Yhden vanhemman perheessä on joko äiti tai isä, joka asuu lasten kanssa ilman puolisoa. Vanhempi on siis joko yksinhuoltaja tai voi olla yhteishuoltaja toisen vanhemman kanssa. Yksinhuoltaja on vastuussa yksin lapsen kasvatuksesta, kun yhteishuoltaja sopii lapsen asioista yhdessä toisen vanhemman kanssa. Suomessa yhden vanhemman perheet ovat yleisiä, koska lapsi voi syntyä avioliiton ulkopuolella tai vanhemmat ovat eronneet (Tilastokeskus, 2015).

4.3 Uusperhe

Uusperhe tarkoittaa pariskuntaa, joiden kanssa asuu yksi tai useampi lapsi pariskunnan aikaisemmasta avio- tai avoliitosta ja heillä voi lisäksi olla yhteisiä lapsia. Uusperheet ovat yleistyneet Suomessa, koska moni avioliitto päättyy nykyään eroon (Tilastokeskus, 2015).

4.4 Sateenkaariperhe

Sateenkaariperheet muodostuvat esimerkiksi homo-, lesbo-, bi- ja transvanhemmista ja heidän lastensa perheistä. Näitä perheitä ovat esimerkiksi naisparien ja miesparien perheet, ja myös yhden vanhemman perhe voi olla sateenkaariperhe. Rekisteröidyillä samaa sukupuolta olevilla parisuhteessa elävillä pariskunnilla on oikeus perheen sisäiseen adoptioon, joka tarkoittaa, että rekisteröidyssä parisuhteessa olevat voivat adoptoida puolisonsa lapsen ja näin hänestä tulee virallisesti lapsen toinen vanhempi. Suomen lain mukaan lapsella voi juridisesti olla kaksi vanhempaa (Tilastokeskus, 2015).

4.5 Maahanmuuttajataustainen perhe

Yksi kasvava osa suomalaisesta väestöstä on maahanmuuttajataustaisen vanhemman perheet, maahanmuuttajataustaiset yksinhuoltajaperheet ja kahden kulttuurin perheet, joista toinen vanhempi on suomalaissyntyinen. Suomalaisen perheen rooli on tällä tavoin muuttunut viimeisin vuosikymmenien ajan, koska maailma muuttuu koko ajan. Muutosten tapahtuessa ihmisten epävarmuus lisääntyy ja kansalliset identiteetit menettävät merkityksensä. Perhe on ainutlaatuinen kokonaisuus jokaisen perheen jäsen kannalta. Jokaisella meistä on omanlaisemme käsitys perheestä ja hyvästä kodista (Storvik-Sydänmaa, ym. , 2013, 81).

5 PERHEEN KANSSA TEHTÄVÄ TYÖ

5.1 Perhetyön määritelmä

Perhetyöllä tarkoitetaan monenlaista perheiden kanssa tehtävää työtä. Perhetyö voi olla ennaltaehkäisevää ja kaikille perheille suunnattua. Toisaalta perhetyö voi olla myös huostaanottoa edeltävää tai sen aikaista työtä erittäin hankalissa elämäntilanteissa olevien perheiden kanssa. Perhetyö voi olla myös kaikkea mahdollista tältä väliltä. (Hovi-Pulsa, 2008, 115.)

Perhetyö on käsitteenä todella laaja. Perhetyöksi kutsutaan perheisiin kohdistuvia erityyppisiä työmuotoja, esimerkiksi pelkästään Helsingin alueella on käytössä melkein kuusikymmentä eri perhetyön työkäsitettä (Heino, 2008, 44). Perhetyöksi voidaan luetella esimerkiksi perheleirit, perhekuntoutuskurssit, päivätoiminta perheelle ja niin edelleen. Kunnat, seurakunnat ja järjestökin toteuttavat perhetyötä eri muodoissa (Ylikoski, 2005, 12).

Lastensuojelulaki velvoittaa kuntaa järjestämään yksilö- ja perhekeskeistä lastensuojelua. Perhetyötä tehdään pääsääntöisesti lastensuojelun avohuollossa ja sijaishuollossa. Kunnallisen perhekeskeisen lastensuojelutyön lisäksi on kolmannen sektorin (järjestöjen) panos merkittävä (Puonti, ym., 2004, 240).

Perhetyöllä tarkoitetaan hyvinvoinnin tukemista sosiaaliohjauksella ja muulla tarvittavalla avulla tilanteissa, joissa asiakas ja hänen perheensä tai asiakkaan hoidosta vastaava henkilö, tarvitsevat tukea ja ohjausta omien voimavarojen vahvistamiseksi ja keskinäisen vuorovaikutuksen parantamiseksi. Perhetyötä annetaan erityistä tukea tarvitsevan lapsen tai nuoren terveyden ja kehityksen turvaamiseksi (Sosiaalihuoltolaki, Luku 3, 18 §).

5.1.1 Perhetyön tavoitteet

Perhetyön prosessi lähtee siitä, että ilmenee jokin huoli tai tarve, johon perhe tarvitsee apua. Perhetyön prosessin voi käynnistää joku perheestä, joka tuo ilmi

tuen tarpeen, usein kuitenkin joku perheen kanssa työskentelevä tunnistaa paremmin perheen avun tarpeen. Joskus tieto avuntarpeesta voi tulla myös perheen lähiverkostolta. Perhetyön tarvetta arvioitaessa tarkastellaan vanhempien, lasten ja perheen yhtenäistä tilannetta kokonaisvaltaisesti. Perheenjäsenten itse tekemä arvio perheen tilanteesta on ensisijaisen tärkeää tuen tarvetta arvioitaessa. Vanhempien lisäksi on tärkeä havainnoida ja kuulla myös perheen lapsia huomioiden heidän kehitystasonsa. Mikäli työntekijä havaitsee, että perheen avuntarve vaikuttaisi olevan jokin muu, kuin perheen itsensä esille ottama, on silti tärkeää kunnioittaa perheen omaa näkemystä. (Järvinen ym., 2007, 76-77).

Perhetyön tavoitteet ovat yksilöllisiä ja jokaisen perheen kohdalla erilaisia. Yhtenäistä perhetyössä kuitenkin on se, että ne tähtäävät perheen auttamisen ja itsenäisen selviytymisen toteuttamiseen. Uusimäen (2005, 98-99) mukaan keveimmillään perhetyö merkitsee perheen arjen tukemista, kun taas toisena ääripäänä on perheiden ongelmien ratkaiseminen. Perhetyötä tarvitaankin monissa elämän eri tilanteissa rinnalla kulkemisesta ongelmien poistamiseen.

5.2 Perhehoitotyön määritelmä

Perhehoitotyö on perhetyötä lähellä oleva käsite. Perhehoitotyöllä tarkoitetaan perheen ja yksilön, sekä sairauden että terveyden välisten yhteyksien huomioinnasta hoitoa suunniteltaessa ja arvioitaessa (Järvinen, ym., 2007, 16).

Perhehoitotyön yksi keskeisimmistä lähtökohdista on yksilöllinen perhe. Jokainen perhe ja siihen kuuluvat vanhemmat ovat erilaisia, ja heillä on erilaiset tarpeet, toimintatavat ja kulttuuri (Storvik-Sydänmaa ym., 2013, 272).

Perhehoitotyössä perheen yksilöllisyys huomioidaan. Jokainen perhe on ainutlaatuinen omine toimintatapoineen, uskomuksineen ja erilaisineen tarpeineen. Omahoitajuus auttaa hoitajaa perheeseen tutustumisessa ja perheen tukemisessa (Storvik-Sydänmaa ym., 2013, 335).

Perhehoitotyössä hoitamisella tarkoitetaan ja pyritään saavuttamaan lapselle ja hänen perheelle hyvän elämän edistämistä. Hyvällä tarkoitetaan muun muassa

hyvää vointia, terveyttä ja arkielämässä selviytymistä. Hoidossa olevan lapsen läheiset huomioidaan myös osana hoitamista. (Åstedt – Kurki ym. 2008, 5.)

5.2.1 Perhehoitotyön tavoitteet

Perhehoitotyön tavoitteena on lapsen ja hänen perheen muiden jäsenten hyvinvoinnin lisääminen, tukeminen ja terveyden edistäminen. Hoitotyössä sairaanhoitajan tehtävään kuuluu huomioida perheen toimivuus, sisäinen sopeutuvuus, perheen väliset suhteet ja perheen sosiaaliset verkostot. Tavoitteena on vahvistaa perheen omia voimavaroja ja kykyä sopeutua erilaisiin muutoksiin. (Järvinen ym. 2007, 16.)

Kivimäen (2008, 56) tutkimuksessa akuuttipsykiatrisen osaston hoitajien mukaan perhehoitotyön tärkeimmät tavoitteet ovat perheen tukeminen ja tiedon lisääminen sekä hoidon jatkuvuuden turvaaminen. Moniammatillisuus korostuu tässä työskentely tavassa. Hoidon sisältö valitaan tapauskohtaisesti, huomioiden lapsen yksilölliset tarpeet.

Lapset ja heidän läheisensä pitävät ohjaajien antamaa aikaa tärkeimpänä asiana. Keskusteleminen moniammatillisen työyhteisön jäsenten kanssa lievittää pahaa oloa, ja auttaa ymmärtämään perhehoitotyön tarkoitusta. Keskustelussa tulee näkyä tilanneherkkyys, jossa huomioidaan lapsen ja hänen perheensä tarpeet. Potilaan reagointitavan tiedostaminen ja selviytymiskeinojen löytyminen estävät uudelleen sairastumisen stressin ja psyykkisen kuormittuneisuuden lisääntymisen. Uudet ongelmanratkaisutaidot voivat antaa myös keinoja hakeutua hoitoon ajoissa sairauden uusiutuessa (Horppu, C., 2008, 51 - 53).

Kivimäen (2008, 35 – 36) tutkimuksen mukaan perheellä on aina jonkinlainen vaikutus lapseen ja hänen vointiinsa. Tutkimuksesta ilmeni, että perhe voi olla myös lapsen toipumista estävä tekijä. Ohjaajan tulisi osata ohjata perhettä selvittämään mahdollisia sisäisiä ristiriitoja.

6 LASTENSUOJELUN LAINSÄÄDÄNTÖ JA SIJAISHUOLLON ASIAKASPROSESSI

6.1 Lainsäädäntö

Lastensuojelulain (1 §) tarkoitus on turvata lapsen oikeus turvalliseen kasvuympäristöön, tasapainoiseen ja monipuoliseen kehitykseen ja erityiseen suojeluun (Räty, T., 2015, s 1).

Lastensuojelulaissa painotetaan lapsen edun huomioimista kaikissa viranomais-ten toimissa ja ottamalla huomioon myös lapsen oikeudet palveluita ja suojelua järjestettäessä perheelle. Jokaisessa viranomaisten toimenpiteissä tulee ottaa huomioon lapsen edut tilanteeseen eivätkä tavoitteet ole vain toteutettavissa pelkästään lastensuojelulain mukaisiin yksityiskohtaisiin järjestettyihin palveluihin ja tukitoimiin. Julkisella vallalla on myös velvollisuus varata riittävät voimavarat perheelle ja lapselle palveluita järjestettäessä.

Lastensuojelulain 50§:n mukaan lapsen sijaishuolto järjestetään laitoshuoltona vain, jos lapsen sijaishuoltoa ei voida järjestää lapsen edun mukaisesti riittävien tukitoimien avulla muualla. Sijaishuollon järjestämisellä taas tarkoitetaan lastensuojelulain 49§:n mukaan lasta, joka on huostaanotettu, kiireellisesti sijoitettu tai väliaikaisen määräyksen nojalla sijoitettu lapsi kodin ulkopuolelle hoidon ja kasvatuksen tukemiseksi. Sijaishuoltoa voidaan järjestää perhehoitona, laitoshuoltona tai muulla lapsen edunmukaisella tavalla. Sijaishuoltoa valittaessa tulee kiinnittää tarkasti huomiota lapsen tarpeisiin ja huostaanoton perusteisiin (Räty, T., 2015, 474).

Asioiden kirjaamista koskevassa laissa 33§ kerrotaan, miten lastensuojelun työntekijöiden tulee merkitä lasta tai nuorta koskeviin asiakirjoihin lastensuojeluasian 26§:n 1 momentissa tarkoitettusta vireille tulosta lähtien kaikki lapsen tai nuoren tarvitsemien lastensuojelutoimenpiteiden järjestämiseen vaikuttavat tiedot sekä toimenpiteiden suunnittelun, toteuttamisen ja seurannan kannalta tarpeelliset tiedot (Lastensuojelulaki, Luku 6, 33§).

6.2 Sijaishuollon asiakas-, hoito- ja kasvatussuunnitelman laatiminen

Sosiaalihuollon asiakaslain 7 §:n mukaan sosiaalityötä toteutettaessa on jokaiselle sosiaalipiirissä olevalle laadittava palvelu-, hoito-, kuntoutus- tai muu vastaava suunnitelma, jollei kyseessä ole tilapäinen neuvonta tai ohjaus. Erityislainsäädännössä säädetään suunnitelmien sisällöstä (Saastamoinen, 2010, 81).

6.2.1 Asiakassuunnitelma

Asiakassuunnitelmaa laadittaessa tarkoituksena on kokonaisvaltainen arviointi lapsen ja hänen perheensä tilanteesta sekä riittävän tuen turvaaminen. Asiakassuunnitelmalla on keskeinen rooli lapsen edun ja hänen perheensä tarvitsemien tukitoimien ja palvelujen suunnittelemisen ja toteuttamisen kannalta. Asiakassuunnitelma on osa suunnitelmallista ja tavoitteellista sosiaalityötä. Lastensuojelun järjestämisen tulee aina olla lähtökohtaisesti lapselle järjestettyä ja suunnitelmallista, koska useimmiten kyse voi olla hyvinkin pitkäaikaisesta lastensuojelutoimenpiteestä. Asiakassuunnitelmaa tulee tarvittaessa täydentää ja tarkistaa (Saastamoinen, 2010, 81).

Asiakassuunnitelma tulee laatia hyvässä yhteistyössä viranomaisten kanssa ja yhteisymmärryksessä lapsen ja hänen perheensä kanssa. Lähtökohtaisesti lapsen ja hänen laillisen huoltajan tulee osallistua asiakassuunnitelman tekoon ja tarkistamiseen. Muiden tarvittavien tahojen osallistuminen tulee harkita lapsen tarpeiden mukaisesti. Asiakassuunnitelmaa tehdessä on tärkeää, että kaikki osapuolet ovat mukana ja saavat sanoa mielipiteensä. Asiakassuunnitelmaan tulee kirjata myös läsnäolijoiden eriävät mielipiteet tuen tarpeesta ja palveluiden järjestämisestä (Lastensuojelulaki, § 2).

Asiakassuunnitelmaa laadittaessa ei ole kuitenkaan pakollista saada suostumusta asianomaisilta, vaan se on laadittava, vaikka asianomaiset sitä vastustaisinkin. Asiakassuunnitelma tulee viivytyksettä antaa kaikille asianomaisille, vaikka kaikki asianomaiset ei olisikaan olleet halukkaita osallistumaan sen tekemiseen. Asiakassuunnitelmasta ei voida tehdä hallintopäätöstä, joten se ei

ole kuntaa sitova asiakirja, johon voisi hakea muutosta. Lapsi tai hänen perheensä ei voi suoraan vaatia itselleen asiakassuunnitelmassa mainittuja tukitoimia ja palveluita, vaan heille tarjotaan tarvittavia palveluja (Saastamoinen, 2010, 82).

6.2.2 Hoito- ja kasvatussuunnitelma

Sijaishuollossa asiakassuunnitelmaa suositellaan täydennettäväksi sijaishuolto- paikan työntekijöiden ja lapsen sekä hänen vanhempien kanssa laadittavalla hoito- ja kasvatussuunnitelmalla. Hoito- ja kasvatussuunnitelma täydentää lapselle laadittua asiakassuunnitelmaa ja siinä asetetaan sijaishuollon tavoitteet ja arvioidaan ja suunnitellaan lapsen laitoksessa tarvitseman hoidon ja huollon sisältö. Tähän vaikuttavat muun muassa lapsen yksilölliset tarpeet – riippuen sijoituksen perusteista, sen tarkoituksesta ja tavoitteista (Saastamoinen, 2010, 85).

Hoito- ja kasvatussuunnitelma tehdään yhdessä sijaishuoltopaikan työntekijöiden ja lapsen ja hänen vanhempiensa kanssa. Hoito- ja kasvatussuunnitelma on laitoksessa järjestettävän hoidon ja huolenpidon järjestämisen työskentelyn väline ja se tukee tosiasiallisen hoidon järjestämistä. Hoito- ja kasvatussuunnitelma konkretisoi asiakassuunnitelmaan kirjatut tavoitteet arkipäivän tavoitteiksi ja kuvaa yksityiskohtaisesti sen, miten lapsen tarpeisiin vastataan (Saastamoinen, 2010, 85).

Hoito- ja kasvatussuunnitelmaa seurataan, päivitetään ja tarkistetaan suhteessa arjen sujumiseen sekä asiakassuunnitelmaan. Sijaishuoltopaikan tulee informoida lapsen sosiaalityöntekijää aktiivisesti lapsen tilanteesta ja huolehtia osaltaan siitä, että hoito- ja kasvatussuunnitelman pohjana oleva asiakassuunnitelma pysyy ajan tasalla. Hoito- ja kasvatussuunnitelma on annettava tiedoksi lapsen asioista vastaavalle sosiaalityöntekijälle, lapselle ja lapsen huoltajalle (Saastamoinen, 2010, 85).

6.3 Omahoitajuus ja moniammatillinen yhteistyö

Tukikoti Sylissä omahoitajia kutsutaan omaohjaajiksi. Omaohjaajien rooli lasten ja nuorten elämässä on melko suuri ja omaohjaajat ovatkin lapselle tai nuorelle ne luottohenkilöt, joiden kanssa lapsi tai nuori voi puhua kaikista mieltään askarruttavista asioista. Tästä syystä omaohjaajien on erittäin tärkeää luoda lapseen tai nuoreen luottamuksellinen ja vahva suhde hänen saapuessaan Syliin.

Tukikoti Sylin henkilökunta koostuu terveydenhuollon-, kasvatuksen-, liikunnan- ja sosiaalialan ammattilaisista. Tukikoti Sylissä tehdään myös aktiivisesti yhteistyötä erinäisten talon ulkopuolisten tahojen kanssa kuten esimerkiksi koulujen, sosiaalityöntekijöiden sekä lasten- ja nuortenpsykiatrien kanssa.

6.3.1 Omahoitajuus

Useissa laitoksissa on käytössä omahoitajamenetelmä. Omahoitajuus tarkoittaa sitä, että lapselle nimetään saapumisvaiheessa omahoitaja/hoitajat, jotka ovat päävastuussa lapsen asioista. Omahoitajan tehtävään kuuluu lapsen tukeminen laitokseen kotiutumisessa, kokonaiskuvan luominen lapsen sen hetkisestä ja aikaisemmasta elämästä ja kasvuympäristöstä, yhteyden pito viranomaisverkostoihin sekä lapsen arjen rakentaminen laitoksessa (THL, Lastensuojelun käsikirja, 2016).

Omahoitajamenetelmällä tarkoitetaan lapsen tai nuoren suunnitelmallista ja järjestelmällistä kasvattamista ja hoitamista laitoshoidossa. Laitoksessa tehtävän työnjaon perusteella omahoitajalla tietyissä rajoissa on vastuu lapsen tai nuoren hoitamisesta ja kasvattamisesta. Omahoitaja ei työskentele yksin, vaan yhteistyössä koko työryhmän ja lapsen hoidossa tarvitsemiensa asiantuntijoiden kanssa. Koko työryhmä osallistuu lapsen kasvatukseen ja hoitoon olemalla päivittäin vuorovaikutuksessa lapsen kanssa sekä tekemällä lapsen kanssa hänen tarvitsemiaan toimenpiteitä. Omahoitajasuhde, lapsen tai nuoren ja omahoitajan välillä, on sellainen osa omahoitajamenetelmää, joka on pelkästään omahoitajatyötä (Kyrönseppä & Rautiainen 1993, 101).

6.3.2 Moniammatillinen yhteistyö

Moniammatillisen yhteistyön käsitteelle ei ole olemassa vakiintunutta määritelmää. Eri yhteyksissä sitä kuvaavia termejä voivat olla jaettu asiantuntijuus, moniasiantuntijuus sekä moniammatilliset tiimit ja verkostot. Käytännössä moniammatillisuudella tarkoitetaan eri ammattiryhmiin kuuluvien asiantuntijoiden yhteistyötä ja yhdessä työskentelyä työryhmissä ja verkostoissa, joissa keskeisenä tavoitteena on ”moninäkökulmaisuuden” kehittyminen, jolloin valta, tieto ja osaaminen jaetaan. Tavoitteena tällöin on vuoropuhelun aikaansaaminen ja ylläpitäminen sekä tunteiden jakaminen (Koskela, 2015 [Pesonen, A., 2005; Nummenmaa, 2004]).

7 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTTAMINEN

7.1 Toimintaympäristön esittely

Tukikoti Syli on yksityinen lastensuojelulaitos, jossa on kaksi yksikköä – yksiköt sijaitsevat Kaarinassa ja Turussa. Tukikoti-syli on tarkoitettu alle 18-vuotiaille lapsille/nuorille. Tukikoti Sylien molemmissa yksiköissä on 7 paikkaa. Näissä molemmissa yksiköissä lapsi tai nuori voi olla avohuollon tukitoimena tai huostaan otettuna (Tukikoti Syli, 2015).

Tukikoti Sylin arki koostuu samanlaisista rutiineista kuin missä tahansa kodeissa – säännöllisistä ja selkeistä toiminnoista. Lämmin perushoito ja kannustavat toiminnot sekä rutiinit ovat hyvä tuki niin pienelle lapselle kuin kasvavalle nuorelle. Erilaisilla askareilla pidetään kiinni normaalista päivärytmistä; koulutöiden tekemisellä, iän ja taidon mukaisilla koti- ja pihatöillä ja oman huoneen siistinä pitäminen. Arjessa huolehditaan myös lapsen/nuoren kuntoutuskäynneistä. Tukikoti Sylin arkeen kuuluu myös säännöt, joilla valmistetaan lasta tai nuorta tulevaisuuteen ja pidetään rutiineja yllä; tervehtiminen, pöytätavat, nukkumaan menoajat ja muiden huomiointi ja auttaminen (Tukikoti Syli, 2015).

Tukikoti Sylin henkilökunta on terveydenhuollon-, kasvatuksen-, liikunnan- ja sosiaalialan ammattilaisia. Henkilökunnan tavoitteena on saada vahvistettua lasten itsetuntoa ja eheyttää heidän elämän katsomustaan. Henkilökunta toimii kunnioittaen lasten ja nuorten yksityisyyttä, uskoen positiivisen asenteen voimaan ja löytää myönteisiä kasvatusmalleja. Lapsille ja nuorille valitaan henkilökunnasta kaksi oma-ohjaajaa, jotka ovat heidän luottoaikuiset. Oma-ohjaajat viettävät heidän kanssaan kaksin keskistä aikaa lasten ja nuorten toiveiden mukaisesti. Oma-ohjaajat ovat mukana lasten ja nuorten päivittäisissä toiminnoissa ja erilaisissa lasten ja nuorten palaverissa sekä yhteydessä heidän läheisiinsä, ja ovat perillä oma ohjattaviensa kaikista asioista (Tukikoti Syli, 2015).

Tukikoti Sylissä toteutetaan myös jälkihuoltoa, jonka tavoitteena on tukea nuoren kasvua omillaan ja pitää yllä sosiaalista verkostoa. Nuorella on avohuollossa ohjaaja, joka on tuttu nuorelle sijoituksesta. Ohjaajan tehtävänä on luoda nuorelle turvallisuutta ja tunnetta ettei ole yksin sekä kuunnella nuorta. Tuetaan nuoren itsenäistymistä ja ohjataan tulevaisuuden varalle. Jälkihuoltoa toteutetaan 21 ikävuoteen asti, mutta tämänkään jälkeen nuorta ei jätetä yksin vaan tarpeen mukaan ollaan edelleen nuoren tukena (Tukikoti Syli, 2015).

7.2 Toiminnallinen opinnäytetyö ja tuotoksen laatiminen

Toiminnallinen opinnäytetyö on vaihtoehto tutkimukselliselle opinnäytetyölle. Toiminnallinen opinnäytetyö koostuu kahdesta eri kokonaisuudesta, käytännön toteutuksesta ja toteutuksen kirjallisesta raportoinnista. Tärkeää ammattikorkeakoulun toiminnallisessa opinnäytetyössä on käytännön toteutuksen ja sen raportoinnin yhdistyminen tutkimusviestinnän keinoin. Tavoitteena toiminnallisessa opinnäytetyössä on käytännön toiminnan opastaminen, ohjeistaminen, toiminnan järjestäminen tai järjeistäminen. Toiminnallisen opinnäytetyön toteutustapana voi olla esimerkiksi vihko, opas, kirja, kansio tai portfolio. Toteutustapa valitaan kohderyhmän toiveiden ja tarpeiden mukaisesti (Vilkka & Airaksinen, 2003, 9).

Toiminnallisen opinnäytetyön lopullisena tuotoksena on aina jokin konkreettinen tuote, kuten ohjeistus, kirja, tietopaketti tai tapahtuma. Tästä johtuen myös raportoinnissa tulee käsitellä konkreettisen tuotoksen saavuttamiseksi käytettyjä keinoja (Vilkka & Airaksinen, 2003, 51).

Opinnäytetyön toiminnallinen osuus oli toimintaohjeen teko Tukikoti Sylin ohjaajille. Tarkoituksena oli luoda yhtenevät ohjeet henkilökunnalle perhehoitoyön toteuttamiseen. Tavoitteena oli tehdä toimintaohjeesta selkeä, kohderyhmälle sopiva ja käytännöllinen kokonaisuus. Toimintaohjeen sisältö mietittiin huolellisesti Tukikoti Sylin Kaarinan yksikön johtajan kanssa, jotta se palvelee heitä mahdollisimman hyvin.

Loimme toimintaohjeen Tukikoti Sylin toimintatavat huomioon ottaen. Toimintaohjeessa kuvasimme perhehoitotyön prosessia ja sitä, miten tulisi toimia asiakkuuden alkaessa, mistä aloitetaan ja miten prosessi jatkuu. Toimintaohjeessa keskityimme nimenomaan perhehoitotyön toteuttamiseen lastenkodissa, ei avo-huollossa. Toimintaohje jäi vain Tukikoti Sylin käyttöön heidän toiveestaan.

Perhehoitotyötä tehdessä monia asioita tulee ottaa huomioon. Vanhempien tilanteet ja halukkuus yhteistyöhön vaikuttaa suuresti työn tuloksiin. Vanhempien erotilanteissa tulee ottaa huomioon mitä asioita kerrotaan ja kenelle. Myös uusiperheen suhteen tulee miettiä kuka tai ketkä perhehoitotyöhön osallistuu.

Toimintaohjeen toteutuksessa otimme huomioon Tukikoti Syliltä saadut ohjeet ja toiveet työn sisällöstä. Suunniteltuamme toimintaohjeen sisällön yhdessä Tukikoti Sylin Kaarinan yksikön henkilökunnan kanssa, aloitimme ohjeistuksen tuottamisen.

Toimintaohjeen toteutuksessa otimme huomioon myös asioiden dokumentoinnin. Lasten asiakirjojen kirjoittamisesta on määritelty lastensuojelulaissa. Laissa määritellään mitä kaikkea lapsen papereihin voi kirjata ja mitä tulee jättää kirjaamatta. Kyse on kuitenkin lapsen papereista, ei vanhempien. Työntekijän tulee tarkkaan miettiä mitkä asiat liittyvät tai vaikuttavat lapsen hoitoon ja mitkä eivät.

7.3 Taustatietojen keruu henkilökunnalta

Järjestimme Tukikoti Sylin Kaarinan yksikköön ryhmätapaamisen taustatietojen keruuta varten. Ryhmätapaamisen aiheet laadimme yhdessä Tukikoti Sylin Kaarina yksikön johtajan kanssa (Liite 1). Henkilökunnalta ryhmätapaamisen aikana saadun tiedon kirjasimme käsin ja myöhemmin kirjoitimme sen puhtaaksi koneella. Henkilökunnalta saamamme tiedon avulla saimme koottua alkuun hyvän rungon toimintaohjeen laatimiselle, jota ryhdyimme sitten yhdessä Tukikoti Sylin Kaarinan yksikön johtajan ja muun henkilökunnan kanssa muotoilemaan.

Pidimme kaiken kaikkiaan viisi palaveria Tukikoti Sylin Kaarinan yksikön johtajan kanssa, joissa kävimme läpi työme etenemistä. Kävimme keskustelua myös sähköpostin välityksellä ja näin saimme muokattua toimintaohjeen tekstiä juuri Tukikoti Sylille sopivaksi.

7.4 Valmis toimintaohje

Toimintaohje sisältää 12. viikon pituisen suunnitelman perhehoitotyön toteuttamisesta Tukikoti Sylissä. Toimintaohje on koottu kansioon, jossa on yksi kaavio koko 12. viikon ajanjaksolle siitä, mitä Sylissä milläkin viikolla tehdään ja ketä asioiden hoidosta vastaa. Olemme avanneet kansioon myös jokaisen viikon tarkemmin ja selventäneet mitä mikin asia milläkin viikolla tarkoittaa ja mitä se pitää sisällään.

Lisäksi olemme koonneet kansioon teoria tietoa perhehoitotyöstä Sylissä, vanhemmuuden tukemisesta Sylissä sekä käytössä olevista asiakirjoista Sylissä ja myös muuta tietoa Tukikoti Syliin liittyen. Kansiota löytyy myös Tukikoti Sylissä käytettäviä lomakkeita kuten perustietolomake, kuukausiraportti ja hoito- ja kasvatussuunnitelma.

Pohjana toimintaohjeen teossa käytimme opinnäytetyömme raportin teoriaosuutta ja sinne keräämäämme tietoa sekä Tukikoti Sylistä saamaamme materiaaleja ja tietoa.

8 EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS

Opinnäytetyön luotettavuuteen voidaan vaikuttaa lähdekriittisyydellä. Lähteiden valinnassa tulisi pääasiassa suosia alkuperäisiä julkaisuja ensisijaisesti. Toissijaisten lähteiden käyttöä ei suositella tiedon muuntumisen mahdollisuuden vuoksi. Lähteiden valinnassa suositellaan käytettäväksi mahdollisimman tuoreita lähteitä, koska tutkimustieto muuttuu nopeasti ja uusimpiin tutkimuksiin sisältyy yleensä myös jo aiempien tutkimusten tieto (Vilkka & Airaksinen, 2003, 73). Vilkka & Airaksisen (2003) mukaan opinnäytetyön arvo ei ratkea lähteiden määrän perusteella, vaan olennaisempaa on niiden laatu ja soveltuvuus.

Tämän opinnäytetyön luotettavuutta lisää se, että aineiston ja tiedon keruussa on tarkkaan harkittu mitkä lähteet sopivat parhaiten työhömmе sekä eri lähteiden luotettavuutta on tarkasteltu. Lähteiden valinnassa olemme pyrkineet valitsemaan mahdollisimman tuoreita ja alkuperäisiä lähteitä. Lähteinä työssä olemme käyttäneet muun muassa alan kirjallisuutta, pro graduja sekä nettisivustoja.

Terveydenhuollon ammattihenkilöiden ammattieettiset velvollisuudet liittyvät olennaisesti hoitosuhteeseen ja sen toteuttamiseen siten, että potilaan oikeudet ja oikeusturva toteutuvat parhaalla mahdollisella tavalla. Ammattieettisistä velvollisuuksista säädetään ammattihenkilölain 15§:ssä. Sen mukaan terveydenhuollon ammattitoiminnan päämääränä on terveyden ylläpitäminen ja edistäminen, sairauksien ehkäiseminen sekä sairaiden parantaminen ja heidän kärsimystensä lievittäminen (Lohiniva-Kerkelä, 2007, 65).

Ihmisoikeuksia korostetaan edelleen todella painavasti joka paikassa, ja näitä säännöksiä on täydennetty selkeämmällä oikeudenmukaisuuden vaatimuksella. Säädökset velvoittavat sairaanhoitajaa antamaan yksilölle riittävää tietoa omasta tilastaan, jotta yksilö voi antaa suostumuksensa hoitoihin ja toimenpiteisiin hänen hyväkseen. Oikeudenmukaisuutta korostetaan tähdentämällä sairaanhoitajan vastuuta heikompien väestöryhmien terveydentilasta, sosiaalisista tarpeista ja taloudellisesta tilasta. Ihmisoikeuksiin kuuluu myös ajatustapa, joilla kunni-

oitetaan yksilön arvoja, tapoja ja uskonnollisia käsityksiä (Sarvimäki & Stenbock-Hult, 2006, 80).

Kysyimme luvan toimeksiantajaltamme Tukikoti Sylltä käyttää heidän yksikkönsä nimeä opinnäytetyössämme. Sovimme myös, että lähetämme opinnäytetyön toimeksiantajallemme säännöllisin väliajoin tarkistettavaksi heitä koskevan tiedon osalta. Työssämme emme ole käyttäneet Tukikoti Sylin lasten tai nuorten nimiä tai mitään mikä voisi paljastaa heidän identiteettinsä.

Tukikoti Sylin pyynnöstä toiminnallista työtämme ei julkaista, vaan työ jää ainoastaan Tukikoti Sylin käyttöön. Näin toimimme myös kaikissa asioissa, mitä saamme tietoomme Tukikoti Syllissä vieraillessamme. Emme ole kirjoittaneet opinnäytetyöhön mitään sellaista, joka voisi loukata Tukikoti Sylin lasten tai heidän läheisten yksityisyyttä.

Opinnäytetyötä tehdessämme olemme toimineet Finlex:in pykälä §12 mukaan. Palvelujen tuottajan palveluksessa olevat sekä muut sen tehtäviä suorittavat tai sen tiloissa työskentelevät eivät saa luvatta ilmaista mitä he asemansa, tehtävänsä tai työnsä vuoksi ovat saaneet tietää toisen terveydentilasta, sairaudesta tai vammaisuudesta taikka häneen kohdistuvista toimenpiteistä tai muista vastaavista seikoista. Vaitiolovelvollisuus säilyy palvelussuhteen tai tehtävän päättymisen jälkeen (Finlex, §12 Vaitiolovelvollisuus, viitattu 14.4.2016).

Eettisyyteen liittyen pohdimme myös lasten ja nuorten asioiden dokumentointia. Haastetta sijaishuollon työntekijöille luo se, että heidän tulee itse pohtia mitkä asiat liittyvät olennaisesti lapseen ja mitkä taas eivät. Vanhemmilta saatuja tietoja ei voida kaikkia kirjata lapsen papereihin, jonka myötä kuitenkin lapsen kannalta olennaisia asioita saattaa jäädä muilta työntekijöiltä kuulematta.

Ohjaajien ja lapsen asiakassuhde alkaa heti huostaanoton vireille tulon jälkeen. Heti alussa lapsesta kertyy runsaasti tietoa lastensuojelun omien kirjausten ja muilta tahoilta pyydettyjen tietojen muodossa. Nämä tiedot ovat heti alusta asti sosiaalihuollon asiakaslain mukaan kokonaisuudessaan salassa pidettävää tietoa. Salassapitovelvollisuus koskee kaikkia lapsesta tai hänen perheestään saatuja tietoja, eikä niitä saa luovuttaa sivullisille (Saastamoinen, 2010, 87).

Hoitosuhteen aikana lapsi, hänen vanhempansa tai muu läheinen voi kertoa sairaanhoitajalle salaisuuden ja luottaa sen myös pysyvän salassa. Lapsen ja hänen läheisten yksityisyyden ja luottamuksellisuuden turvaamiseksi laki määrittelee salassapitoa, vaitiolovelvollisuutta ja salassa pidettävien tietojen luovuttamista koskevia ehtoja (Lindroos S., ym, 2005, 84).

9 POHDINTA JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Opinnäytetyön tarkoituksena oli koota yhtenäinen ohjeistus Tukikoti Sylin henkilökunnalle perhehoitotyön toteuttamiseen. Aihe opinnäytetyöhön nousi Tukikoti Sylin Kaarinan yksikön johtajalta meidän ollessa Tukikoti Sylissä työharjoittelussa. Aiheeseen tarttuminen mietitytti aluksi hieman, sillä aihealue oli meille molemmille melko vieras ja tämän myötä myös haasteellinen. Päätimme kuitenkin tarttua aiheeseen ja aloitimme työn toteuttamisen suunnittelun.

Suunnitteluvaiheen aloitimme pitämällä ryhmätapaamisen Tukikoti Sylin Kaarinan yksikössä, jotta saisimme pohjatietoa siitä, miten työntekijät kokevat perhehoitotyön ja sen toteuttamisen tällä hetkellä. Ryhmätapaamisessa saatujen tietojen pohjalta lähdimme rakentamaan opinnäytetyötämme. Opinnäytetyötä tehdessä tapasimme myös Kaarinan yksikön johtajan kanssa säännöllisesti, jotta työ palvelisi heitä mahdollisimman hyvin.

Tukikoti Sylissä tehtävä perhehoitotyö on perheen ja vanhempien kanssa tehtävää yhteistyötä. Perhe toimii työn aktiivisena toimijana, ei pelkästään työn kohteena. Perhehoitotyötä tehdessä tulee muistaa, että jokainen perhe on oman tilanteensa asiantuntija. Lapsen perheen tuleekin olla avainasemassa suunnittelemassa ja työstämässä muutosta lapsen parhaaksi.

Perhehoitotyö kohteena Tukikoti Sylissä on lapsen ja vanhemman suhde. Perhehoitotyössä pyritään edistämään perheen hyvinvointia etsimällä voimavaroja ja vahvuuksia, joiden avulla tuetaan turvallisen arjen sujumista sekä lapsen kasvua ja kehitystä.

Perhehoitotyötä tehtäessä Tukikoti Sylissä lapsi on työn keskipisteenä. Perheen kanssa etsitään vastausta kysymykseen: Mitä lapsi tarvitsee perheeltä? Kuuntelemalla vanhempien näkemyksiä lapsesta, ohjaajat saavat paremmat mahdollisuudet lapsen ja perheen auttamiseen. Mitä lapsi tarvitsee perheeltä? – kysymykseen vastauksen löytäminen on usein pitkä prosessi ja muutoksia ei tapahdu hetkessä. Useimmiten muutoksen saavuttaminen vaatii paljon työtä. Ohjaajan tarkoitus ei ole tehdä työtä perheen puolesta, vaan tukea, auttaa ja ohjata

perhettä toimimaan lapsen parasta ajatellen. Tukikoti Sylissä tehtävä perhehoitotyö on perheen kanssa tehtävää yhteistyötä, jota toteutetaan perhelähtöisesti, mutta lapsikeskeisesti.

Tukikoti Sylissä jokainen työntekijä on tähän mennessä tehnyt perhehoitotyötä itselleen ominaisella tyylillä, eikä yhtenäistä kirjallista ohjeistusta perhehoitotyön toteuttamiseen ole ollut. Tekemämme toimintaohjeistus yhtenäistää työntekijöiden käytäntöjä perhehoitotyön toteuttamiseen, jotta työ vastaisi mahdollisimman hyvin sille asetettuja tavoitteita. Ohjeistuksen myötä työn toteuttaminen helpottuu myös siten, että työn toteuttamista voi jatkaa kuka vain työntekijöistä.

Erilaisia ajatus- ja toimintamalleja sekä menetelmiä ja tekniikoita perhehoitotyön toteuttamiseen on tarjolla paljon ja tästä syystä on erittäin tärkeää, että perhehoitotyö räätälöidään jokaisen perheen kohdalla yksilöllisesti ja käytettävät menetelmät ja tekniikat valitaan juuri kyseessä olevan perheen tarpeiden mukaisesti.

Jatkokehitysehdotuksina toimintaohjeeseen olemme pohtineet muun muassa seuraavanlaisia asioita. Toimintaohjeeseen voisi lisätä erilaisia käytössä olevia menetelmiä ja tekniikoita helpottamaan työn toteuttamista. Toimintaohjeeseen voisi myös avata vielä enemmän Tukikoti Sylin toimintatapoja sekä muita Tukikoti Sylin toimintaan liittyä asioita, joita toimintaohjeessa on käsitelty. Uskomme, että näin toimintaohjeesta saataisiin vielä kattavampi paketti perhehoitotyöhön liittyen ja se palvelisi työntekijöitä vielä paremmin.

Opinnäytetyötä tehdessä olemme kasvaneet ammatillisesti paljon ja saaneet lisää tietoa lastensuojeluun, perhetyöhön ja perhehoitotyön liittyvistä asioista. Sairaanhoidajan opinnoissa ei juurikaan ole kursseja, jotka liittyisivät lastensuojeluun, joten työtä tehdessämme olemme päässeet perehtymään myös asioihin joita ei koulutukseemme kuulu. Uskomme, että opinnäytetyön teosta tulee olemaan meille jatkossakin hyötyä, vaikka emme tulisikaan työskentelemään lastensuojelulaitoksissa.

Opinnäytetyöprosessin aikana kävimme myös tapaamassa muutamaan otteeseen ohjaavaa opettajaamme. Olisimme voineet ehkä hyödyntää ohjausta

enemmänkin, mutta koimme näiden muutaman kerran olleen riittäviä työmme teon kannalta. Tapaamisissa pohdimme yhdessä työn rakennetta sekä sisältöä. Toisinaan tapaamisten aikana oli ilmassa pientä turhautumista työn suhteen, josta kuitenkin päästiin yli melko nopeasti ja työn teko alkoi taas sujua.

LÄHTEET

Horppu, C., 2008, Psykiatrinen osastohoitojakso potilaiden ja perheenjäsenten kokemana, Tampereen yliopisto, Hoitotieteen laitos, Pro gradu – tutkielma

Hovi-Pulsa, R. 2008. Arkisuuntautunut perhetyö – rajat ja mahdollisuudet

Heino T., Lastensuojelun avohuolto ja perhetyö: kehitys, nykytila, haasteet ja kehittämisehdotukset, 2008, Stakes

Infopankin www-sivusto, <http://www.infopankki.fi/>, viitattu 15.12.2015

Järvinen, R., Lankinen, A., Taajamo, T., Veistilä, M. & Virolainen, A. 2007, Perheen parhaaksi - perhetyön arkea, Edita, Helsinki

Kivimäki, A. 2008. Perhehoitotyö akuuttipsykiatrisella osastolla hoitotyöntekijöiden kuvaamana. Tampereen yliopisto. Hoitotieteen laitos. Pro gradu – tutkielma.

Koskela, S., 2015, Tarkastelussa moniammatillinen yhteistyö ja sen edellytykset, Elinikäisen ohjauksen verkkolehti, Jyväskylän ammattikorkeakoulu, viitattu 21.4.2016, saatavilla <http://verkkolehdet.jamk.fi/elo/2013/03/28/tarkastelussa-moniammatillinen-yhteistyö-ja-sen-edellytykset/>

Kyrönseppä, U. & Rautiainen, J-M. 1993. Lapsi laitoksessa, WSOY, Porvoo

Laki yksityisestä terveydenhuollosta, § 12, 9.2.1990, Finlex-verkkosivusto, viitattu 14.4.2016

Lastensuojelulaki, 13.4.2007/417, Finlex-verkkosivusto, viitattu 15.12.2015

Lindroos S., Nevala S., Virtanen J. & Vuori-Kemilä A., Ihmisen hyvä – Etiikka lähihoitotyössä, 2005, Werner Söderström Osakeyhtiö, Helsinki

Lohiniva-Kerkelä M. Terveystenhuollon juridiikka, 2007, Gummerus Kirjapaino Oy, Jyväskylä

Puonti, A., Saarnio, T. & Hujala, A., Lastensuojelu tänään, 2004, Kustannusosakeyhtiö Tammi, Helsinki

Räty, T., Lastensuojelulaki - Käytäntö ja soveltaminen, 2015, Edita, Helsinki

Saastamoinen K., Lapsen asema sijaishuollossa – Käsikirja arjen toimintaan, 2010, Edita, Helsinki

Sarvimäki A. & Stenbock-Hult B., Hoitotyön etiikka, 2009, Edita, Helsinki

Sirkka K., Kynnysten ylityksiä moniammatillisen perhetyön arjessa: Jaksetaan vanhempain -projektin ulkoisen arvioinnin raportti, 2005, raportit 6/2005, Satakunnan ammattikorkeakoulu

Sosiaalihuoltolaki, 1301/2014, Finlex-verkkosivusto, viitattu 15.12.2015

Storvik-Sydänmaa, S., Talvensaari, H., Kaisvuo, T., Uotila, N., Lapsen ja nuoren hoitotyö, 2013, Sanoma Pro Oy, Helsinki

THL, 2016, Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen verkkosivusto, <https://www.thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja>, viitattu 21.4.2016

Tilastokeskuksen www-sivusto, <http://www.tilastokeskus.fi/>, viitattu 15.12.2015

Tukikoti Sylin www-sivusto, <http://www.tukikotisyli.fi/>, viitattu 15.12.2015

Uusimäki M., 2005, Perhetyötäkö kaikki?, Oulu, Pohjois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus

Vilka, H. & Airaksinen, T. 2003 Toiminnallinen opinnäytetyö, Kustannusosakeyhtiö Tammi, Helsinki

Åstedt - Kurki, P., Jussila, A-L., Koponen, L., Lehto, P., Maijala, H., Paavilainen, R. & Potinkara, H., 2008, Kohti perheen hyvää hoitamista, WSOY, Helsinki

Ryhmätapaamisen aiheet

1. Mitä arvoja koette tärkeänä yhteistyössä perheen kanssa?
2. Miten ja millaista koulutusta ja ohjausta olette saaneet perheen kanssa tehtävään työhön?
3. Miten tällä hetkellä koette perheen vastaanoton?
4. Millaisella aikataululla olette lähteneet toteuttamaan perheen auttamista?
5. Mitä yhteistyötahoja käytätte perhetyössä ja mitä koette tärkeimpinä yhteistyötahoina?
6. Mistä Sylin henkilökunta saa tukea työhön?
7. Miten toimitte, jos perhe ei halua toimia lapsen mukana?
8. Miten koette kirjaamisen?